

relat en domini ibèric. De fet, sembla que era a prop de la costa i no lluny de Tarragona.¹ Veg. Schulten en Pauly-Wissowa, *Realencycl.*, s. v.

Llavors tindriem una evolució fonètica irreprotxable d'un cap a l'altre: SUBURISIA > So(v)oresa > Sōresa > Sóre(s)a > Soria (així 1196); i en fi Súrria, amb la metafonia acostumada: com en nòvia > núvia, Lòria > Llúria, FONTE-RŪBĒA > Font-rúbia > F.-Rubí; o MŪRIA > Múria enfront de (sal-)morra (cf. encara (A)Núria nom afí a Andorra).

B) Relacionar amb Çubiri (vila de Navarra vora el riu Arga) ja datada en els Ss. IX i XII (E.T.C. I, 205), format amb el basc çubi 'pont' + IRI 'vila' (d'on, amb un sufix basc -ti, i amb una base ÇUBIRITI ve l'etim. de Pont de Suert (supra). Doncs, amb el nostre sufix, postulàriem ÇUBI-IRI-ISIA > ÇUBIRISIA; d'aquí *Soeresa, contret en sōrésa i d'ací Sōresa, Súrria en la forma indicada. És una idea ben seductora en principi, puix que el pont sobre el Cardener és important per a la vila de Súrria; i Suert li faria companyia catalana.

Encara veig una combinació paral·lela: C) a base dels noms pre-romans i vigatans Sau i Seva, als quals hem trobat una base SEU/SAU- hidronímica, al·lusiva als dos rius que hi neixen o desemboquen (veg. aquests articles). Postulàriem, doncs, una base com SEU-OR-ISIA, d'on seora contret en sōr- i la resta de l'evolució descrita; al·ludint al fet que a Súrria conflueixen dos grossos corrents fluvials, el Cardener, i la Riera de Castelladrà, que baixa de Serrateix i el Berguedà. Aquesta conjectura té la debilitat de deixar sense explicació concreta l'elemental medial -UR-: no seria pertinent al·ludir al cas de Manresa, ciutat veïna, perquè en aquest MINUR-ISIA, l'element -UR- formava part integrant del mot pre-romà d'on deriva.

Entre A) i B) els avantatges i punts obscurs estan molt equilibrats. Dels obscurs n'hi ha un que afecta certament B) i no clarament A). La terminació -ISIA és d'antecedents europeus, almenys en part indoeuropeus. Mentre que çub-iri és estrictament basc. Això no lliga gaire. Així com Manresa ve de MINUR-ISIA, relacionat amb el subalpí Mendrisio d'arrel indoeuropea, preferiríem un radical al qual es pugui atribuir aquesta provenença.

I això sembla possible en el cas de SUBUR. No que l'etim. última d'aquest nom estigui gaire (o ben poc) aclarida, però han fracassat els assaigs que s'han fet cap a l'etrusc, l'epitirrenc i l'ibero-basc.² I per la banda europea almenys trobem tot un manyoc de parònims orientadors. Del «nomen» Subrius tenim dades de noms semblants, en massa, reunides per Holder (II, 1652), des de Tàcit i inscripcions en la «Província» (a St. Pons de l'Erau) (CIL v); Subron en una inscr. del CIL a la Vaclusa, SUBRIACUM en la Belgica (> Soubrey Flandes); i sobretot el derivat Insubri, ben conegut com una parcialitat dels Aedui, des de Polibi, Ciceró etc. (Holder II, 48 ss.). No ens cal acabar de precisar l'arrel indoeuropea d'on procedeix això: hi hauria agafadors per la banda cèltica i pel costat sorotàptic.

Al capdavant crec que podem donar la balança a favor de la conjectura A). Si Manresa ve del MINURISIA lígur-sorotàptic, que deixà Mendrisio en la terra subalpina, així també, la vila paral·lela Súrria provindrà de *SUBURISIA derivat d'aquest grup paleo-europeu que hauria donat també la SUBUR de la costa.

He descartat una paronímia fallaç, de bones però enganyoses aparences. Una villa Soricinensis degué existir cap a Carcassona, car se'n parla repetidament en un plet que sosté el seu vescomte Raimon Trencavel davant el bisbe de Tolosa en el S. XII, entorn de 1153 (*Hist. Lgd.*, 1136). En trobo més documentació en el nostre *Liber Feud. Mai.*: un Berbas de Soreden, un Stevan de Soreden, un Pere de Soreden i un Guillem de Soreden són citats, junt amb molts barons carcassesos, en un doc. de Ramon Berenguer III (veg. ací II, p. 317). Deu ser el mateix que una parròquia de Sta. Maria de Soricino de 961 i docs. posteriors (*Hist. Lgd.* v, 23.22, 243 i ss.; veg. l'índex, col. 2055), potser Sorèze, dpt. Tarn, al trifini amb l'Aude i H. Garonne.

Això em sembla venir de PAGUS SORICINUS, derivat de SOREX, -RICIS 'grossa rata', potser en un sentit com 'forat' comparable al cau de les rates, o lloc abundant en múrids. Però per molt que això s'assembla al nostre Soresa/Súrria és parònim casual: -CINUS donaria -sen en català arcaic, desmentit rotundament per les dades en -sa, unànimes entre les de Súrria, en nombre de 10, des de 981 fins a 1264.

Acabem explorant l'etimologia última del nostre grup SUBUR- (i SUBURISIA-, SUBR-). Holder, com li escau, creu que tot això és cèltic; i encara que en gran part pot tenir raó, el fet de trobar-se quasi totes aquestes dades antigues a Gàl·lia no n'és prova ferma, puix que sempre s'hi ha admès superposició, en moltes parts, amb una capa anterior («lígur» es deia, generalment), que sempre predominà a Provença i baix Roine; ell accepta de Much la derivació d'un ky. *chwefr* 'violència' (doncs: *Insubres* 'els aspres', «die bitter-heftiger»).

Es veu, però, que no s'hi conformen els celtòlegs més moderns, car el que donen ara és ky. *chwerw* «bitter», que coincideix molt amb *chwerfu* 'vibrar, retorçar'. Potser units a base de 'refregar, irritar, clavar punxades': així Pokorny, *IEW*, 1060, 18.32, que li assenyala correspondència en irl. antic i en tot el germànic, a base d'un doble radical indoeur. *swerwō-* i *swerbho-*, quasi iguals, i que es devien sumar i confondre en l'evolució posterior.

Ara bé, entre els noms epigràfics n'hi ha d'una forma un poc diferent, desatesa per tots ells i que pot acabar d'explicar el conjunt: SURBUR- en inscr. de la zona mediomàtrica (CIL XIII, 4553), al qual Whatmough afegeix un SURBURO (*Dial. of H. Gaul*, p. 124). Aquest SURB- és apofonia de swerbh- establert per Pokorny, i és ben natural que una seva amplificació SURBUR-, contreta en SURBR-, perdés una R per dissimilació. D'on les formes (*In*)subres, Subrius, Subron